

PM - Inriktningsbeslut avseende sammanslagning inom energikoncernen

Sammanfattning

Söderenergi AB, Södertörns Fjärrvärme AB och Telge Nät AB är idag organiserade i en struktur där produktion och distribution av fjärrvärme bedrivs i separata bolag. Detta är ett relativt ovanligt upplägg jämfört med de flesta kommunala energibolag i Sverige, där verksamheterna normalt är integrerade i ett och samma bolag.

Den nuvarande modellen innebär att lönsamheten i huvudsak uppstår i nätbolagen, medan produktionsbolaget Söderenergi har begränsade marginaler trots att verksamheten där är mest kapitalkrävande och exponerad mot operativa risker och omvärldsfaktorer. Modellen riskerar att leda till suboptimering i systemet och skapar incitament som inte fullt ut stödjer långsiktig systemutveckling, eller gynnar regionens konkurrenskraft.

De senaste åren har varit utmanande för fjärrvärmebranschen, med kraftigt ökade biobränslepriser och inflation. För Söderenergi har situationen förvärrats ytterligare av driftstörningar som medfört höga kostnader till följd av att bortfallet av egen produktion har ersatts med dyrare produktion. Låga resultat under de senaste åren innebär att bolaget idag har en mycket låg soliditet.

Samtidigt står fjärrvärmebranschen inför en omfattande omställning kopplad till bland annat förändrad användning av biomassa, ökad sektorkoppling mellan el och värme samt ökade krav på flexibilitet och resurseffektivitet i energisystemet. I detta sammanhang får fjärrvärmebolagen en allt viktigare roll i regional energiförsörjning, industriell utveckling och klimatomställning.

Mot denna bakgrund har ägarkommunerna under en längre tid analyserat möjligheten att slå samman Söderenergi AB, Södertörns Fjärrvärme AB och en utbruten del motsvarande fjärrvärmeaffären i Telge Nät AB till en mer integrerad organisation. Inledande analyser har identifierat möjliga synergier och bedömt att en sådan sammanslagning kan skapa bättre förutsättningar för långsiktig ekonomisk stabilitet, systemoptimering och regional utveckling.

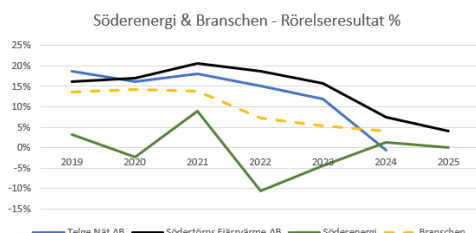
Bakgrund

Åren sedan 2022 har varit utmanande för fjärrvärmebranschen. Branschen har påverkats dels av inflation, som resten av samhället, dels av extremt höga priser på biobränslen. När helåret 2025 summeras ses dock en viss återhämtning för branschen, bland annat till följd av något lägre biobränslepriser.

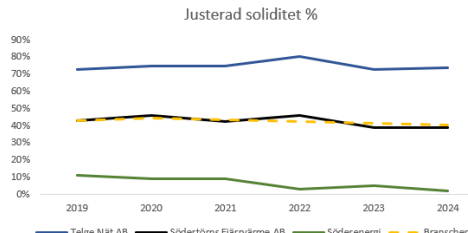
För Söderenergi har utvecklingen varit mer negativ. Bolaget har drabbats av driftstörningar och driftstopp som medfört betydande kostnader och intäktsbortfall. De stora ihållande underskotten har inneburit att ägarna har tvingats skjuta till kapital via aktieägartillskott i syfte att upprätthålla erforderlig nivå på eget kapital i bolaget, och därmed undvika att bolaget hamnar på obestånd. Aktieägartillskott skedde under 2023 och 2025, med 300 respektive 83 mnkr. Under perioden från 2010 och framåt har även ägarstöd i form av koncernbidrag skett.

Kroniskt låg lönsamhet är ohållbart i längden

Rörelseresultat runt 0 för Söderenergi – sjunkande för nätbolagen



Soliditet stabilt i nätbolag, men ohållbart lågt i Söderenergi (och koncernen)



Bildtext: Rörelseresultat och soliditet

Kroniskt låg lönsamhet Söderenergi AB urholkar bolagets egna kapital. Till följd av ihållande underskott har Söderenergi AB idag en mycket låg soliditet. Återkommande förluster kräver kontinuerliga kapitaltillskott från aktieägarna. Med nuvarande kommersiella modell, som utgår från en osunt låg vinstmarginal i Söderenergi, saknas ekonomiska förutsättningar för att återuppbygga det egna kapitalet. Det saknas också marginaler för att hantera oväntade händelser av operativ karaktär. Kostnadsökningarna drabbar även nätbolagen med strukturellt sjunkande lönsamhet som följd.

Det relativt ovanliga kommersiella upplägget mellan Söderenergi AB (produktionsbolaget) och distributionsbolagen Södertörns Fjärrvärme AB och Telge Nät AB innebär att lönsamheten i huvudsak uppstår i marknads- och distributionsbolagen. Samtidigt bär även marknads- och distributionsbolagen betydande affärs- och verksamhetsrisker, där efterfrågeutvecklingen är direkt kopplad till kundernas priskänslighet och deras möjlighet att välja alternativa energilösningar. Detta påverkar både

volymer, intäktsstabilitet och långsiktiga investeringsförutsättningar i nätverksamheten. I en samlad riskbild är det Söderenergi AB som fortsatt har den största omsättningen, de mest kapitalkrävande investeringarna samt den högsta exponeringen mot operativa och externa riskfaktorer, såsom bränslepriser och marknadsräntor.

Omvärld och förutsättningar

De flesta kommunalägda energibolagen i Sverige är organiserade enligt en integrerad modell, där både produktion och distribution ägs och optimeras inom samma bolag. Modellen medför större möjligheter att optimera hela energisystemet, från bränsleinköp till konsument.

En genomsnittlig långsiktig lönsamhet för fjärrvärmebolag i Sverige ligger normalt kring 15–20 procent i rörelseresultat. Detta krävs för att både kunna ge rimlig avkastning på investerat kapital och skapa motståndskraft mot perioder med svagare resultat. Utan ett sådant resultat urholkas det egna kapitalet över tid.

En bieffekt av nuvarande kommersiella upplägg mellan produktions- och distributionsbolagen är suboptimering. Tariffer i nätbolagen kan hållas låga av politiska skäl och tariffmodeller utformas för att säkerställa stabil lönsamhet i nätbolagen. Samtidigt riskerar lönsamheten i produktionsbolaget att underordnas. Detta kan leda till att den samlade lönsamheten och robustheten i hela systemet blir för låg.

Långsiktiga strategiska möjligheter

På en mer strategisk nivå innebär nuvarande modell också begränsningar i möjligheten att långsiktigt investera i och optimera hela energisystemet. När fokus ligger på att minimera kostnader i produktionsbolaget för att uppnå ett nära nollresultat minskar handlingsutrymmet för strategiska investeringar.

Omställning i branschen, förändrad användning av biomassa och ökad koppling mellan el och värme ställer högre krav på samordning och flexibilitet. För att följa med i utvecklingen behöver bolaget genomföra omfattande investeringar i teknisk infrastruktur. Och för att finansiera de förestående behoven behöver produktion och verksamhet optimeras parallellt med att man eliminerar onödiga kostnader, i syftet att öka den samlade kapaciteten att generera överskott.

Andra kommunala energibolag i Sverige har utvecklats till regionala plattformar för energiomställning och innovation. Genom integrerade strukturer har de kunnat utveckla nya affärer och bidra till regional konkurrenskraft. För detta krävs en hälsosam grundverksamhet.

Med nuvarande uppdelning finns en risk att incitament och styrning inte fullt ut stödjer långsiktig systemoptimering eller önskad regional utveckling.

En sådan obalans kan leda till suboptimerade investeringsbeslut och ökade kostnader i delar av värdekedjan, vilka i förlängningen riskerar att behöva hanteras genom höjda taxor. Detta kan påverka slutkundernas kostnadsbild och priskänslighet samt försämra fjärrvärmens konkurrenskraft i förhållande till alternativa energilösningar. Sammantaget kan detta få konsekvenser både för regionens attraktionskraft och för den långsiktiga stabiliteten i energiförsörjningen för invånare och företag.

Samtidigt står fjärrvärmebranschen inför en omfattande omställning de kommande åren. Den gäller bland annat:

- Förändrad användning av biobränslen
- Ökad relevans för lokal och regional konkurrenskraft
- Nya produktionslogiker
- Ökad systemintegration mellan el och värme
- Ökade krav på resurseffektivitet och hållbarhet
- Högre krav på resiliens och försörjningstrygghet

Biomassa förväntas i ökande grad användas till andra ändamål än förbränning för kraftvärme, till exempel biobränslen för fordon eller cellulosabaserade kläder. Samtidigt ökar betydelsen av flexibilitet och sektorkoppling mellan energisystemen. El kan vissa timmar vara mycket billig, medan effekt vissa andra timmar blir en begränsande faktor för elektrifiering och regional industriell utveckling.

I många städer är fjärrvärmebolagen dessutom de viktigaste lokala producenterna av el genom kraftvärme. Därmed ökar deras betydelse för det regionala energisystemets stabilitet och konkurrenskraft.

Branschen och Söderenergi går in i en ny fas

Sammantaget innebär utvecklingen att kraven ökar på att Söderenergi AB och nätbolagen kan ta ett långsiktigt och samlat ansvar för regionens energiförsörjning.

Den nuvarande strukturen etablerades för omkring 20 år sedan. Vid den tidpunkten hade stora investeringar i kraftvärmeproduktion nyligen genomförts och omvärldsläget, särskilt vad gäller bränslepriser, var mer stabilt.

Idag står både branschen och Söderenergi AB inför en mer omvälvande period av omställning. Detta ställer ökade krav på samordning, handlingskraft och ett tydligt helhetsperspektiv.

Mot denna bakgrund har möjligheten att slå samman Söderenergi AB, Södertörns Fjärrvärme AB och fjärrvärmedelen i Telge Nät AB analyserats i olika steg. Den i dagsläget uppdelade verksamheten skulle därefter bedrivas i ett samägt bolag, där ägarkommunernas respektive ägarandelar motsvarar

dagens nivåer. Inledande analyser har visat att en sammanslagning kan ge bättre förutsättningar för långsiktig utveckling och synergier, där enbart de ekonomiska synergier i form av kostnadsbesparingar uppskattas till mellan 40 mnkr och 65 mnkr årligen. Till detta ska räknas effekter av ökad lönsamhet som i dagsläget inte är kvantifierade.

Ägarrepresentanter från ägarkommunerna har därför nått en gemensam samsyn om behovet att gå vidare till nästa fas, där en sammanslagning analyseras mer i detalj.

I denna kommande fas tas ett fullständigt underlag fram inför ett eventuellt genomförandebeslut om att slå samman Söderenergi AB med Södertörns Fjärrvärme AB och fjärrvärmedelen i Telge Nät AB. Arbetet kan påbörjas innan sommaren 2026 och ett eventuellt genomförandebeslut beräknas kunna läggas fram under 2027.

Finansiering av nästa fas

För att ta fram beslutsunderlaget föreslår kommunernas ägarrepresentanter att man anlitar externa rådgivare. Syftet är att säkerställa tillräckliga resurser, relevant kompetens, hög kvalitet samt att vedertagna metoder används. Den föreslagna budgeten för arbetet uppgår till cirka 15 miljoner kronor.

Upphandling och kostnadsfördelning föreslås hanteras via Söderenergi, där respektive kommun bär kostnader enligt ägarandel. För Botkyrka/Huddinge, med en ägarandel på 29 procent, motsvarar detta cirka 4,4 miljoner kronor vardera.

Om ett senare beslut fattas om att genomföra sammanslagningen kommer beslutsunderlaget även innehålla en budget för genomförandefasen.